

A Körgát védte a községet

„Jön az árvíz! Jön az árvíz! hangzék,

S tengert láttam, ahogy kitekinték”

A múlt évben hihetetlen sok baj leselkedett az emberekre; Sok – sok eső hullott. (Mert az is baj, ha valamiből módfelett sok van!) A mezőgazdasági termények egy része nagy kárt szenvedett. A gabonafélék aratása, a takarmánynövények betakarítása, az ipari növények felszedése mind-mind keserves munka volt.

Nemcsak az aszály az ellenség. A Trianon által elszakított területek magyarjai kezdetben Erdélyben, mostanság Kárpátalján S O S jelzést küldtek.

Meghallottuk és együtt érző, segítő szívvel-lélekkel fordultunk feléjük; orvosság, élelem, jó ivóvíz, ruhanemű, takarók, pénz, no meg a hazánkba érkező gyerekekről való gondoskodás fényes bizonyosság... Az állam, az egyházak, civil szervezetek... a sok egyéni segítő kéz sietett feléjük.

Nekünk, a Körös melléken lakóknak is rengeteg keserű emlékünk van a múltból. A Körösök is mennyi veszedelmet hoztak elődeinkre, míg Széchenyi gróf, a folyamszabályozás elindítója, Wesselényi báró az „árvízi hajós”, Vásárhelyi Pál hozzá nem láttak a folyók „megzabolásához”.

1845. December 7-én alakult meg a „Körös – szabályozási Társulat.” Az ár gyorsabb levonulásnak biztosítására községünk (Endrőd) területén lévő kanyarok átvágására is sor került. Endrőd határában a Körös 28 km hosszan „csavargott”. A teljes szabályozás befejeztével, 1894-ben már mindössze hat és fél km hosszú lett a folyó medre. A munkák során 11 holtágat vágtak le a folyóról. Közülük 3 nem nyúlik a gáton kívülre: Borbély-Körös, Kenderáztató, Nagyfok, a többi alaposan túlnyúlik a védőgátakon: Fűzfás-zug, Templom-zug, Csókási-zug, Rév-zug, Sóczó-zug, Bónom-zug, Kecskés-zug, Pap-zug, és a Peresi holtág, amely a leghosszabb, mintegy 20 km, s nagy része már Szolnok megyében fekvő Mezőtúr határában van. A Köröstől északkeletre itt folyt tovább a Hortobágy-Berettyó, mely a szabályozás óta, levágva, csatornaként szolgál.

Tisztelet a folyószabályozást megtervező eszmének, és az azt végrehajtó kezeknek, melyek az akkori technika eszközeivel – ásó, lapát, csákány, kubikos talicska és kordé – valósult meg, sok ezer kubikos verejtékével. Hány millió köbméter földet mozgattak meg! hordták el a gátépítésekhez, a levágott medrek elzárásához, az új meder megásásához!

A szabályozás előtt **Körgát** védte a községet. Részben ma is meg van építésben, pl. a Központi temető északi oldalán, és a Vásártérnél.

Emlékezetes nagy árvizek voltak: 1784, 1788, 1806, 1816, 1855, 1874, 1876, 1879, 1881, 1888, 1915, 1919, 1966, 1970, 1974, 1980-ban.

Szerencsére, most kegyesebb volt hozzánk folyónk, mely tájunk életében örök főszereplő. Meghatározza az itt élők életét; foglalkozását, műveltségét, ivóvizet adott embernek, állatnak, halat, dús növényzetet biztosít, nádat az építkezéshez, energiát adott a vízimalmoknak, utat a hajóknak, pihenést az üdülőknek, alkalmat az öntözéses gazdálkodáshoz. De adott halált, pusztulást, nem kímélt emberi életeteket, Környékünk a z ország egyik legmélyebben fekvő tája: cca.89 m az Adria fölötti szintje. Néhány vízállásszint alakulása az áradásokkor: 1881-ben 657 cm, 1915-ben 808 cm, 1919-ben 873 cm, 1966-ban 973 cm.

Tisztelet és köszönet adassék mindazon névtelen hősöknek, kik munkájukkal, és eszközükkel hozzájárultak az árvízi veszedelem megakadályozásához, és azoknak is, kik hozzájárultak a tragédiák okozta bajok és könnyek megszüntetéséhez.